

Pasningsvejledning

Kanin

De kaniner, der holdes som familiedyr, stammer fra den europæiske vilde kanin (*Oryctolagus cuniculus*). Kaniner er blevet holdt og avlet af mennesker i mange hundrede år, men deres naturlige behov er lig deres vilde artsfællers, og disse behov skal tilgodeses i fangenskab. Foto: Leo/Oystercatcher

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Oryctolagus cuniculus

Kanin (European/Common rabbit; Domestic rabbit)

Kaniner er lagomorfer (Lagomorpha) tilhørende familien Leporidae, der omfatter ca. 60 arter af kaniner, harer og pibeharer/pikas. De kaniner, der holdes i fangenskab som familiedyr, stammer fra den europæiske vilde kanin.

Selvom mennesker har holdt og avlet på kaniner i mange hundrede år, har de naturlige behov lig deres vilde artsfællers, som skal tilgodeses i fangenskab.

Fremavlede racer inkluderer (dværg)vædder, angora, løvehoved, hermelin, hollænder og rex.

Sværhedsgrad:
Lidt krævende

Kort om dyret

- Typisk 34-50 cm og 1-2,5 kg; varierer dog mellem racer
- Op til 12 år gammel
- Typisk mest aktiv ved skumring og om natten
- Holdes bedst i større anlæg ude eller fritgående inde
- Bur min. 120 x 80 cm; daglig adgang til større område
- Kræver grave- og gnavemuligheder
- Graver underjordiske gangsystemer; god sprinter
- Kan ved tilvænnning blive tam; løftes under bryst og bagparti
- Æder kun vegetabilsk føde og skal have masse af grønt
- Lever i kolonier; skal dagligt have kontakt til artsfællers (kræver plads og evt. neutralisering)
- Drægtig i 29-35 dage og føder 2-12 unger
- **Bemærk:** Nogle racer kan have særlige pasningsbehov, som man skal sætte sig grundigt ind i

Udbredelse og levesteder

Den europæiske vilde kanin stammer oprindeligt fra det sydvestlige Europa og det nordvestlige Afrika, men er dog sidenhen introduceret til stort set overalt i verden.

Læs mere om den vilde kanin i afsnit 11.

2 Fuldvoksen størrelse

Kaniner er typisk 34-50 cm lange plus halen på 4-8 cm, og vægten er ca. 1-2,5 kg, afhængigt af racen. De store racer kan dog være langt større, og der også findes mindre racer.

Kaniners naturlige pels er grå-/brunlig, men der findes mange forskellige fremavlede racer varierende i størrelse, farve, pelstype og temperament. De kan være fra hvide til sorte, ensfarvede eller med pletter/mønster samt korthårede, langhårede (angora) og med hængeører (væddere).

De lange, mobile ører er hos den naturlige form oprejste eller ligger fladt mod ryggen afhængigt af situationen. Ørerne fungerer i høj grad til varmeregulering og sikrer en god høresans, så kaninen hurtigt opdager naturlige fjender. Høresansen og evnen til at sprinte er dermed central for kaninens overlevelse i naturen.

Kaniner betragtes ofte fejlagtigt som gnavnere. Det kraftige par fortænder i over- og undermund ligner da også gnavernes, men kaniner og andre lagomorfer har et ekstra sæt mindre fortænder i overmund, og tandsættets struktur er overordnet anderledes end gnavernes. Fortænderne er rodåbne og vokser hele livet.

3 Forventet levealder

Kaniner bliver i fangenskab typisk 5-9 år, men kan blive op til over 12 år. De er dermed relativt langlivede dyr.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Kaniner er typisk mest aktive i skumringstimerne og om natten, men kan også være aktive om dagen. Kaniner lever naturligt i mellemstore kolonier, og hvert individ har inden for koloniens kerneområde sit eget territorium. Kolonien graver et netværk af underjordiske huler, typisk i bakker, volde eller høje, som de bor og sover i, når de ikke er ude at søge efter føde.

Kaniner er derfor sociale dyr, som i fangenskab skal holdes minimum to sammen, men gerne i større harmoniske grupper. Nøglen til at kunne holde kaniner sammen, så de enes og trives, ligger i et tilstrækkeligt stort anlæg/opholdsområde, hvor dyrene hver især kan opretholde et delterritorium. Dyrene skal endvidere have mulighed for flere skjul og at grave gange i jordvolde/bakker, hvor de kan undslippe hinanden. Neutralisering reducerer desuden kaninens territorielle adfærd, og det kan derfor være en løsning til lettere at kunne holde kaniner sammen og dermed tilgodese deres sociale behov.

Kaniners naturlige behov opfyldes bedst i større udendørs anlæg (min. 9 m², men meget gerne større) på et tørt og beskyttet område med masser af skjul og med fri adgang til et vind- og vejrbeskyttet hus/bur (min. 120 x 80 cm) til hvert individ. Huset skal være afskærmet/lukket helt på tre sider + min. 1/3 af den fjerde side. Anlægget skal være i god kvalitets volierenet, lukket ovenfra og sikret nedadtil, så rovdyr ikke kan trænge ind, og kaninerne ikke kan undslippe ved at grave sig ud. Træk og støjgener skal generelt undgås ved anlægget.

Bundlaget i et udeanlæg skal bestå af jord med blade, græs, grene, rødder o.l. ovenpå, og der skal altid være skyggemuligheder, f.eks. i form af træer og buske. Er individerne alligevel aggressive over for hinanden, kan de enten skiftevis lukkes ud på udearealet, eller dette kan opdeles med trådnæt, således at dyrene har kontakt, men ikke kan skade hinanden. Neutralisering kan desuden være en mulig løsning (se afsnit 8 og 9).

Har man ikke mulighed for at bygge et stort udendørs anlæg, som beskrevet ovenfor, kan kaniner også holdes fritgående indendørs som såkaldte "huskaniner". Kaniner kan med lidt træning let lære at bruge en kattebakke til at besøge i. Er kaninerne neutraliserede, vil de typisk ikke urinmarkere deres

Kaninen findes i mange fremavlede racer med forskelligt udseende og varierende i størrelse. Foto: Dyrenes Beskyttelse

Kaniner vil trives optimalt i et udendørs anlæg, hvor de har mulighed for at grave underjordiske gange og huler, som de naturligt vil bruge som skjul. I et stort udeanlæg vil kaniner også have plads til hver især at opretholde et territorium, så de på den måde ofte kan holdes flere sammen uden at komme op at toppes. En anden god mulighed er at holde kaniner fritgående indendørs. De skal da stadig have mulighed for at skjule sig, grave og gnave, så disse naturlige behov tilgodeses. Foto: Dyrenes Beskyttelse

territorium, og så længe de har skjulemuligheder, aktiveres tilstrækkeligt og har mulighed for at grave og gnave, vil de normalt ikke ødelægge møbler og ledninger. Med disse hensyn kan kaniner holdes fritgående indendørs uden brug af bur.

Et bur bør kun benyttes som et sted, hvor kaninen kan skjule, hvile og beskytte sig og ikke til permanent husning. Et bur skal være min. 120 x 80 cm pr. individ, helst større, og så højt, at dyret uden problemer kan sidde oprejst på bagbenene. Burets bund skal være fast og bundlaget af hør og halm. Har kaninen ikke mulighed for at gå ud af buret, når den selv vælger det, skal den dagligt i dens aktive perioder tages ud på et større areal, hvor den kan grave og have kontakt med en artsfælle. Kan dette ikke dagligt tilgodeses, skal kaniner huses i anlæg/områder, hvor de frit kan bevæge sig på et større areal (enten i større udeanlæg eller som fritgående huskaniner).

Foderrester og ekskrementer skal fjernes, og frisk vand gives dagligt. Et bur skal ugentligt rengøres i bund.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

I udendørs anlæg skal der altid være adgang til et hus/bur, hvor dyrene kan søge læ for vind og vejr og skygge på varme dage. Har dyrene mulighed for at grave underjordiske gange og huler, og har de adgang til et beskyttet hus med masser af halm og hør at varme sig i, kan de som udgangspunkt klare at være udendørs året rundt. Ved strenge vintre skal man især være opmærksom på, at der altid er rigeligt hør og halm i huset og evt. oven på jorden som isolerende lag over gangsystemet. Drikkevandet bør ved frostgrader skiftes mindst 2-3 gange dagligt.

I indendørs anlæg er det vigtigt, at temperaturen ikke overstiger 25 °C, da kaniner ellers kan få hedeslag. Derfor er det også vigtigt, at der i et udendørs anlæg altid er flere skyggemuligheder tilgængelige.

Holdes kaniner fritgående indendørs, er det vigtigt at sikre hjemmet, så de ikke kan komme til skade eller fastklemmes.

Huses kaniner udendørs med gravemuligheder, slides klørerne normalt tilstrækkeligt – ellers skal de typisk klippes jævnlige (klip aldrig ind i blodårerne; ellers få dyrlægen til det).

Der kan være særlige pasningsbehov for de forskellige racer, f.eks. skal angorakaniners pels plejes flere gange dagligt. Sæt dig altid grundigt ind i den enkelte races specifikke pasningsbehov.

6 Stimulering og behov for motion

Holdes kaniner i større udendørs anlæg med masser af skjul, gravemuligheder, mulighed for at grave gange i jorden og med kontakt til artsfæller, bliver de som udgangspunkt stimuleret tilstrækkeligt. I naturen bruger kaniner mange timer i døgnnet på at søge føde, og foderet bør placeres forskellige steder i anlægget, så de aktiveres med at lede efter det. Kaniner, der holdes indenfor, bør få deres kaninpiller serveret i f.eks. en foderbold eller lignende, og foderet spredes ud, så de også udfordres og stimuleres ved at skulle søge efter føden og bruge kræfter på at få fat i den. I et eventuelt bur kan grøntsager hænges i toppen, så kaninen skal stå på bagbenene for at nå det. Indendørs kaniner bør have friske grene at gnave i, papkasser og lignende, der kan bruges som huler, samt legetøj, som stimulerer og aktiverer dem.

Kaniner er byttedyr og vil derfor som udgangspunkt være bange for at blive løftet, især hvis det sker oppefra. Håndtér derfor kun kaniner, når det er nødvendigt. Ved overdreven håndtering er der risiko for, at en ellers tam kanin begynder at bide fra sig i forsvaret eller bliver håndsky. Kaniner gøres lettest tamme ved at håndtere dem dagligt fra de er unge. Tamme kaniner løftes med en hånd under brystet, mens den anden hånd støtter under bagpartiet. Løft i nakkeskindet bør altid undgås. Håndtér altid kaniner roligt, også når de sættes ned. Kaniner kan trænes til at lave tricks og

Ude eller inde?

Kaniner kan sagtens klare at gå udendørs året rundt, så længe de kan grave gange og huler i bundlaget, og har adgang til et beskyttet hus/bur godt foret med halm og hør. Skyggemuligheder er også meget vigtigt.

Kaniner kan også holdes som fritgående huskaniner. Et bur eller en papkasse kan bruges som et sted, hvor kaninen frit kan søge skjul og hvile. Husk stadig at give dem mulighed for at gnave og grave, aktivitetslegetøj, samt adgang til en toiletbakke.

Holdes kaniner i bure uden mulighed for frit at kunne gå ind og ud, skal de dagligt stimuleres i deres aktive perioder ved at komme ud at løbe på et større areal. Specielle kaninseler kan købes, så de kan komme ud på en gåtur. Foto: Dyrenes Beskyttelse

komme på kald, og det kan være en stimulerende aktivitet for dyrene.

Lagomorfer, heriblandt kaniner, er fysiologisk tilpasset et liv som sprintere. Ved hjælp af deres lange, kraftfulde bagben kan kaniner hurtigt ved hop opnå en høj hastighed og skifte retning pludseligt, og ved tegn på et rovdyrs tilstedeværelse vil de hurtigt spurte tilbage i skjul i deres gangsystem.

Kaniners fysiologi betyder, at de dagligt har brug for en del motion, gennem både bevægelse og gravning. Dette behov tilgodeses bedst i et større udendørs anlæg eller ved at holde dem fritgående indendørs (afsnit 4). Holdes de i aflukkede bure, skal de flere timer dagligt kunne motionere på et større område (min. 9 m²), hvor de også har mulighed for at grave. Kan dette ikke sikres, er det nødvendigt at holde dem i anlæg eller på områder, hvor deres daglige behov for motion kan opfyldes. Specielle kaninseler kan også købes, så de kan komme ud på en gåtur udenfor – selerne kræver dog lidt tilvænning.

Kaniner kan finde på at gnave i ledninger og giftige planter, så fjern dette, når kaninen løber frit indendørs, og giv dem rigeligt andet at gnave i (friske grene, hø). Gnavning i møbler, planter og ledninger ses dog sjældent, hvis kaninerne har rigeligt friske grene at gnave i.

7 Fodring

Kaniner spiser naturligt kun vegetabilsk føde som græs, urter, bark, rødder, blade, frø og lidt frugt. De skal fodres dagligt med frisk hø i god kvalitet og usprøjtet, vasket grønt som kinakål, bladselleri, rucola, bredbladet persille, spinat, broccoli, græs, mælkebøtteblade, kløver, skvalderkål, hønsetarm og andre spiselige ukrudtsplanter. Der kan suppleres med rodfrugter, f.eks. gulerødder og pastinak, men kun i små mængder et par gange om ugen.

Frugt bør kun gives i små mængder som godbid, da sukkerindholdet generelt er for højt og fiberindholdet lavt.

Sørg for at fodre varieret med masser af hø og grønt. For at sikre at kaninens grundlæggende næringsbehov opfyldes, kan der suppleres med fiberrige kaninpiller (uden indhold af fedt- og sukkerholdige emner) af god kvalitet.

Kaniner sluger deres friske ekskrementer (bløde maveboller), da det indeholder livsvigtige næringsstoffer, som ikke første gang optages i fordøjelsessystemet.

Grene fra usprøjtede frugt-, pile-, bøge- og grantræer, som de kan gnave i og slide deres tænder på, skal altid være tilgængelige. Frisk foder og drikkevand skal gives dagligt og altid være tilgængeligt.

8 Sociale behov

Vilde kaniner lever i kolonier på ca. 2-20 individer med et komplekst socialt hierarki bestemt af mange forskellige faktorer. I koloniens underjordiske gangsystem har hvert individ sit eget territorium, som det markerer med urin og dynger af ekskrementer. Territoriet forsvares typisk aggressivt mod indtrængende kolonifæller og fremmede individer. Kolonifæller kommunikerer dagligt med hinanden og drager stor nytte af hinanden, f.eks. ved at advare med stampen, når der er fare på færde. Samtidig øger denne sociale organisering ynglesuccesen, bl.a. fordi mager er lettilgængelige. Selvstændige individer forlader deres fødselskoloni for at undgå indavl – hanner vil ofte bevæge sig længst væk.

Kaniners naturlige sociale organisering i kolonier betyder, at kaniner i fangenskab også har behov for en daglig kontakt med artsfæller, hvor de kan udvise naturlig social adfærd. De skal derfor så vidt muligt holdes min. 2 sammen, men gerne i større harmoniske grupper. Nøglen til en harmonisk gruppe/par ligger i god plads, masser af skjulesteder og mulighed for at grave gange, så de hver især kan opretholde sit eget delterritorium og kan undvige, undslippe og undgå hinanden. Dette tilgodeses bedst i større udendørs anlæg eller ved at holde dem fritgående

Kaniner skal have masser af varieret grønt og frisk hø som foder. Gnavemateriale som grene skal altid være tilgængeligt for at sikre naturligt tandslid. Foto: Bumblebee Images

Kaniner lever i kolonier og har derfor et naturligt behov for daglig kontakt med artsfæller. Kaniner er dog samtidig territorielle, og kønsmodne individer kan være meget aggressive over for hinanden, i værste fald med dødelige slåskampe. Det kræver derfor tilstrækkelig med plads og skjul at kunne holde kaniner sammen, og neutralisering kan også være en god idé. Foto: Robobobobo

indendørs (afsnit 4). Neutralisering vil desuden reducere kaninernes territorielle adfærd betydeligt og kan derfor hjælpe til lettere at kunne holde kaniner sammen. Desuden er chancen for succes størst, når individerne sammensættes som helt unge. Sammenførsler af fremmede kaniner skal altid ske med omhu og en tilstrækkelig lang tilvænningsperiode.

Holdes dyrene under for trange forhold, hvor de ikke har mulighed for at opretholde separate territorier og skjule sig for hinanden, vil de højst sandsynligt slås. Individer, der er kønsmodne og/eller er fremmede for hinanden, vil højst sandsynligt også slås, medmindre anlægget er meget stort. Derfor er det som udgangspunkt lettest at holde neutraliserede individer sammen. Slåskampe kan være meget voldsomme, og hvis de i disse tilfælde ikke skilles ad, kan det let føre til alvorlige skader og dødsfald. Hold derfor altid skarpt øje med, om parret/gruppen trives, og skil dem ad, hvis nødvendigt. I disse tilfælde bør anlægget f.eks. deles op med trådnet, så dyrene stadig har en vis kontakt (visuelt og via lyd og lugt), men ikke kan skade hinanden.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Kaniner er kendte for at kunne formere sig hurtigt. Det skyldes tidlig kønsmodenhed (i 3-4-måneders-alderen), høj sandsynlighed for drægtighed (ægløsning sker under parring), store kuld mange gange årligt, evnen til at klare drægtighed/afkom størstedelen af året, samt en social organisering, hvor mager er lettilgængelige. De dominerende hanner vil typisk parre sig med flere hunner, mens de lavere rangerende individer ofte ses at danne mere faste par. Kaniner signalerer, at de er parringsklare ved at markere forskellige objekter med duftstoffer fra kirtler på kinderne.

I fangenskab skal hunnen være mindst 8 måneder gammel, før hun får sit første kuld, og som udgangspunkt må en hun få maks. et par kuld om året for at undgå overbelastning.

Drægtighedsperioden er 29-35 dage og kuldstørrelsen 2-12, afhængigt af racen. Moderen vil kunne parres igen umiddelbart efter fødslen, hvorfor moderen skal skilles fra kønsmodne hanner efter parring. Ungerne fødes i naturen i en rede under jorden, som moderen har gravet og foret. I fangenskab bør en redekasse også gives.

De nyfødte unger er blinde og nøgne, men de udvikler sig relativt hurtigt. Moderen kommer dagligt tilbage til reden de første par uger, så ungerne kan die. Som 4-5 uger gamle opholder de sig mere uden for reden og begynder så småt at spise fast føde. De mindre racer bliver typisk tidligere kønsmodne end de større.

Ungerne bør tidligst fjernes fra moderen, når de er 7-8 uger gamle.

Ønskes ikke unger, kan det være en god idé at neutralisere kønsmodne kaniner (se boksen til højre). Hanner kan kastreres i 3-5-måneders-alderen, og hunner kan steriliseres som ca. 4 måneder gamle og/eller ved en vægt på ca. 1 kg. For intakte kaniner skal der altid undgås parring mellem nærtbeslægtede individer (f.eks. søskendepar) for at forhindre indavl, der kan have negative konsekvenser for afkommet.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Nogle racer kan have sundhedsmæssige problemer. Visse dværgracer kan være genetisk disponerede for at få tandproblemer, mens andre kan have tendens til problemer med øjne, hofter og hjerte. Det anbefales på det kraftigste kun at anskaffe sig og avle på individer, som er sunde og ikke bærer på sygdomme.

Fortænderne er rodåbne og gror hele kaninens liv. Det er derfor vigtigt, at der altid er gnavemuligheder. Bliver tænderne for lange, skal dyrlægen klippe/file dem ned, da fødeindtag kan blive svært, måske umuligt.

Kaniner går drægtige i ca. en måneds tid og føder mellem 2 og 12 unger i et kuld. De nyfødte unger er nøgne og blinde, men udvikler sig hurtigt. Kaninunger bør tidligst fratages, når de er 7-8 ugers gamle. Foto: Rob Gipman

Neutralisering

Neutralisering reducerer kaniners territorielle adfærd, og artsfæller vil derfor blive langt mindre aggressive over for hinanden. Desuden reduceres eventuel strinten samt risikoen for kræft i hunners reproduktionsorganer, og kaninerne vil typisk blive mere rolige og nemmere at gøre tamme.

Det anbefales derfor at neutralisere huskaniner og kaniner, der ønskes helt tamme. Desuden er neutralisering en mulig løsning hos kaniner, der har svært ved at enes på trods af rigelig plads og skjul.

Forkert fodring, f.eks. med for meget fedt-/sukkerholdig kost og for lidt grønt og fibre, kan resultere i overvægt, diarré og andre sygdomme. Sørg derfor for at fodre varieret (afsnit 7). Fodskift skal ske gradvist.

Unormal afføring og sløvhed er typiske tegn på sygdom, og kaninen skal herved straks tilses af en dyrlæge.

Ved træk kan kaniner udvikle luftvejssygdomme som lungebetændelse og snue. Sørg derfor for, at anlægget/buret står beskyttet, tørt og uden for træk.

Såfremt dyrenes naturlige behov opfyldes, foderet er veltilpasset og varieret, og de får masser af motion, forekommer sygdomme ellers relativt sjældent hos kaniner.

11 Øvrige informationer

Udbredelse, levesteder og status i naturen

Selvom den vilde kanin oprindeligt stammer fra Europa/Afrika findes den i dag mange steder i verden. Hvor omgivelserne er optimale for kaniner og naturlige fjender mangler, har kaninens spredning haft stor skadelig effekt på det oprindelige dyreliv og økosystemerne. Her forsøges den ofte udryddet.

Kaninen er et essentielt byttedyr for mange rovdyr, heriblandt los og kejsrerørn, og den spiller dermed en vigtig rolle i økosystemet.

I dens oprindelige udbredelsesområde anses den vilde kanin som en nærtruet art grundet tab af levesteder, sygdomme og jagt (IUCN: Near threatened). De steder, hvor kaniner er blevet introduceret til, lever de dog ofte i stort antal.

Flere informationer

For mere information om hold af kaniner og kontakt til praktikere se www.kaninforum.dk og www.kaninhaandbogen.dk.

Menneske & dyr

Brugen af kanin som decideret familiedyr begyndte formentlig engang i 1800-tallet og blev herefter hurtigt populært. Mange racer bruges i dag til udstillinger.

Kaniner bruges også som forsøgsdyr, især til medicinsk forskning og i kosmetikindustrien, samt som fødekilde, og dens pels og uld (angora) bruges til beklædning.

